

Міністерство охорони здоров'я України
Одеський національний медичний університет

Нетребчук Л.М., Самойленко Т.О.

ЛАТИНСЬКА МОВА для фармацевтів

Навчальний посібник

Одеса – 2023

ББК 81.2я73
УДК 811.124

Автори: **Нетребчук Л.М., Самойленко Т.О.**

Рецензенти: **Рожковський Я. В.** – завідувач кафедри фармакології та фармакогнозії Одеського національного медичного університету, доктор медичних наук, професор.

Марінашвілі М. Д. – завідувач кафедри французької філології Одеського національного університету імені І.І. Мечникова, кандидат філологічних наук, доцент.

У навчальному посібнику застосовано сучасний підхід до вивчення основ латинської фармацевтичної термінології: подано необхідний граматичний матеріал, контрольні питання, вправи для закріплення лексико-граматичного матеріалу та вивчення відповідної кількості латинських фармацевтичних термінів. У кінці посібника додається певна кількість оригінальних фахових текстів, зразки завдань до диференційного заліку, гімн студентів, латинські афоризми, латинсько-український і українсько-латинський словники.

Для здобувачів вищої освіти спеціальності «Фармація, промислова фармація».

© Л.М.Нетребчук, Т.О.Самойленко

ПЕРЕДМОВА

Навчальний посібник «Латинська мова для фармацевтів» укладено згідно з навчальною програмою з латинської мови для здобувачів вищої освіти фармацевтичних факультетів. Це термінологічний курс, орієнтований на формування вмінь та навичок практичного використання спеціальної фармацевтичної термінології, латинської номенклатури лікарських форм і лікарських засобів, хімічних і ботанічних номенклатурних найменувань, оформлення рецептів.

Посібник складається з 30 тем. Кожна тема послідовно містить наступні компоненти: викладення граматичного або теоретичного матеріалу, контрольні питання з метою визначення рівня засвоєння, тренувальні вправи, обсяг яких розрахований як на аудиторну роботу, так і позааудиторну. В кінці кожного заняття наведено спеціально підібрану лексику, що становить термінологічний мінімум для кожної теми. Особлива увага приділяється питанням утворення спеціальних термінів та номенклатурних найменувань. Тривіальні назви ліків, як правило, базуються на основі грецьких або латинських словотворчих елементів, які мають загальноприйняте міжнародне значення, знання цих терміноелементів допомагає зрозуміти галузь застосування того чи іншого лікарського засобу або його хімічний склад. Для досягнення високого рівня професійної грамотності звертається увага на правопис слів, на важливі частотні відрізки та основні способи словотворення лікарських препаратів.

Створюючи посібник, автори ставили собі за мету навчити здобувачів вищої освіти за фахом «Фармація» основам латинської граматики, певної кількості номенклатурних найменувань, принципам словотворення та конструювання фармацевтичних термінів різного ступеня складності, вмінню писати і читати рецепти у повній та скороченій формах. Належна увага приділяється й культурологічному аспекту, знайомство з латинськими афоризмами розширює та підвищує рівень освіченості й загальну грамотність майбутнього спеціаліста.

ЗМІСТ

Вступ	7
<i>Змістовий розділ 1</i>	
Тема 1. Фонетика. Вимова голосних, приголосних, буквосполучень. Наголос. Довгота та короткість голосних. Особливості наголосу в словах грецького походження	10
Тема 2. Іменник. Граматичні категорії. I відміна іменників. Грецькі іменники I-ої відміни	16
Тема 3. Неузгоджене означення. Прийменники та сполучники, що вживаються у фармацевтичній термінології	21
Тема 4. Дієслово. Граматичні категорії. Дієслово «esse». Порядок слів у латинському реченні. Наказовий спосіб. Умовний спосіб дієслова. Особливості вживання дієслівних форм у рецептурі. Дієслово «fio, fieri»...	25
Тема 5. Іменники II-ої відміни. Особливості відмінювання іменників середнього роду. Винятки щодо роду іменників II-ої відміни	32
Тема 6. Тривіальні назви лікарських засобів. Грецько-латинські частотні відрізки у назвах препаратів. Номенклатура вітамінів та полівітамінних комбінованих препаратів, гормональних і ферментних препаратів	36
Тема 7. Рецепт. Частини рецепта. Граматична структура рецептурного рядка. Простий та складний рецепт	47
Тема 8. Систематизація вивчення змістового розділу 1	52
<i>Змістовий розділ 2</i>	
Тема 9. Прикметник. Граматичні категорії прикметника. Дві групи прикметників. Прикметники I-ої групи. Алгоритм узгодження прикметників з іменниками	55
Тема 10. Утворення назв лікарських засобів за фармакологічною дією. Основні суфікси прикметників I-II відмін.....	60
Тема 11. Дієприкметники минулого часу пасивного стану. Назви сироваток, вакцин і анатоксинів	63
Тема 12. III відміна іменників. Визначення роду, основи та типу відмінювання. Іменники чоловічого роду III-ої відміни. Винятки.....	69

Тема 13. Іменники жіночого роду III-ої відміни. Винятки.....	76
Тема 14. Іменники середнього роду III-ої відміни	81
Тема 15. Особливості відмінювання грецьких рівноскладових іменників жіночого роду на -sis	86
Тема 16. Систематизація вивчення змістового розділу 2	90
<i>Змістовий розділ 3</i>	
Тема 17. Прикметники 2 групи (III відміни). Відмінювання, узгодження з іменниками	92
Тема 18. Прикметники III відміни в ботанічних назвах та в назвах лікарських засобів	98
Тема 19. Дієприкметники теперішнього часу активного стану. Відмінювання. Назви інгредієнтів складного рецепта	102
Тема 20. Хімічна номенклатура. Назви хімічних елементів, кислот, оксидів та основ. Грецькі числівникові префікси в хімічній номенклатурі...	106
Тема 21. Назви солей. Назви кислотних та вуглеводневих радикалів. Назви складних ефірів	112
Тема 22. IV-V відміна іменників. Відмінювання. Особливості вживання іменника «species». Фармацевтичні вирази з іменниками IV-V відмін	117
Тема 23. Систематизація вивчення змістового розділу 3	122
<i>Змістовий розділ 4</i>	
Тема 24. Біномінальна ботанічна номенклатура. Граматичні моделі ботанічних назв. Назви алкалоїдів і глікозидів	124
Тема 25. Ступені порівняння прикметників. Неправильні ступені порівняння	130
Тема 26. Прислівник. Ступені порівняння прислівників. Найменування порошків за ступенем подрібнення. Числівники. Займенники. Спеціальні вирази з займенниками у фармацевтичній термінології	135

Тема 27. Скорочення в рецептах. Найважливіші рецептурні скорочення....	141
Тема 28. Латинська номенклатура вітчизняних лікарських форм. Тверді, м'які та рідкі форми ліків	148
Тема 29. Систематизація відомостей про прийменники	154
Тема 30. Дійсний спосіб дієслова (Indicativus). Порядок слів у латинському реченні	157
Завдання для підготовки до диференційного заліку.....	161
Тексти	164
<i>Gaudeamus</i>	166
<i>Афоризми</i>	167
Латинсько-український словник назв лікарських рослин.....	171
Українсько-латинський словник назв лікарських рослин.....	176
Латинсько-український словник	181
Українсько-латинський словник	201

Вступ

Латинська мова належить до індоєвропейської групи мов. Названа на честь невеликої провінції, розташованої у центральній частині Італії – Лаціуму. На лівому березі ріки Тібр у 753 р до н.е. було засновано поселення, яке згодом переросло у місто Рим. Рим проводив завойовницьку політику, завдяки чому на початок нашої ери утворилась велика і могутня держава античності – Римська імперія, яка охоплювала територію від Британії до Дакії, а також землі північної частини Африки, Малої Азії, північної частини Аравії, сучасних Туреччини, Ірану, частково Іраку, Грузії, Вірменії, Азербайджану, Сирії.

Найдавніші пам'ятки про латинську мову належать до VI ст. до н.е. Літературна латинська мова формується у III ст. до н.е. у період стрімкого росту могутності Риму. З часу підкорення Римом Греції (146 р. до н.е.) латинська мова і римська культура та інші сфери життя зазнають відчутного впливу цієї держави. Це дало сильний поштовх до пишного розквіту літератури і мови римлян, архітектури, скульптури та багатьох наук.

На класичний період розвитку латинської мови припадає діяльність видатних поетів і прозаїків, які створили латинську літературну мову. Найвизначнішими представниками класичного «золотого» періоду латині є Марк Туллій Цицерон (106-43 р. до н.е.), Гай Юлій Цезар (100-44 р. до н.е.), Квінт Горацій Флакк (65-8 р. до н.е.), Публій Овідій Назон (43 р. до н.е.- 18 р. н.е.) та ін. Вони створили загальноприйнятий канон прозаїчної і поетичної мови.

Жива латинська мова функціонувала до часів занепаду Римської імперії. Внаслідок діалектичного поділу, територіального відокремлення діалектів виникли дочірні романські мови, а саме: португальська, французька, іспанська, провансальська, італійська (найближча до латинської мови), румунська, молдавська, рето-романська та ін.

Особливого значення в історії латинської літературної мови набула епоха Відродження (XIV-XVI ст.), представники якої прагнули у своїй літературній творчості відновити якомога точніше мовні й стилістичні форми літератури античного Риму, що призвело до появи так званої гуманістичної літератури. Саме в епоху відродження та у наступні століття латинська мова активно здає свої позиції національним мовам. До XVIII ст. Латинська мова залишається мовою дипломатії, політології, важливим засобом міжнародного культурного і наукового спілкування. Іншої літературної мови у середні віки не було. Латинською мовою писали свої твори голландський філософ Спіноза (XVII ст.), англійський учений І. Ньютон (XVII-XVIII ст.), польський астроном М. Коперник (XV-XVI ст.), французький фізик, фізіолог Р. Декарт (XVII ст.), чеський педагог Ян Амос Коменський (XVII ст.), гуманіст епохи Відродження, англійський філософ Френсіс Бекон (XVI-XVII ст.), ботанік Карл Лінней (XVIII ст.), професор риторики і політики, церковний діяч і письменник, ректор Києво-Могилянської академії Феофан Прокопович (XVII-XVIII ст.),

філософ і поет Григорій Сковорода. Відомий хірург М.І. Пирогов написав свою докторську дисертацію і захищав її латинською мовою, латиною він також написав свій класичний твір з топографічної анатомії і оперативної хірургії. Вчені різних країн продовжували писати латинською мовою свої наукові праці до ХІХ ст. Богдан Хмельницький листувався з іноземцями латинською мовою, Іван Мазепа писав листи шведському королю Карлу ХІІ винятково латинською мовою.

Латинська і старогрецька мови були обов'язковими і чи не основними дисциплінами в навчальних закладах багатьох країн світу.

Латинська мова не втратила свого значення і сьогодні. Лексичними запозиченнями чи словотворчими елементами з грецької і латинської мов рясніє кожна мова, в тому числі й українська: календар, конспект, професор, доцент, асистент, лекція, лаборант, аудиторія, гербарій, операція, література, семінар, консультація, клініка, інструмент, амбулаторія, консилиум та ін.

У наші дні старогрецька і латинська мови є своєрідним будівельним матеріалом, з якого створюються нові терміни. Нові лікарські препарати і наукові відкриття отримують назви з невичерпаного джерела міжнародної грецько-латинської скарбниці терміноелементів. Видана міжнародна фармакопея «Pharmacopoea Internationalis», в якій кожен препарат має міжнародну латинську назву. Фармакопея – це юридично обов'язковий збірник стандартів і специфікацій якості для лікарських засобів, що використовуються в країні або регіоні, підготовлений національним або регіональним органом влади. Близько 60 фармакопей (національних, регіональних, субрегіональних і міжнародних) перераховані в покажчику, складеному ВООЗ. ВООЗ ініціювала кроки, засновані на обговоренні під час засідань Міжнародної конференції органів з регулювання лікарських засобів (International Conference of Drug Regulatory Authorities – ICDRA), особливо на 10-му засіданні ICDRA, що відбулося в Гонконзі в 2002 році, і подальшому обговоренні між регуляторами під час 11-го засідання ICDRA, що відбулося в Мадриді в 2004 році, щоб організувати офіційну зустріч під назвою «Міжнародна зустріч світових фармакопей» для участі представників усіх фармакопей держав-членів ВООЗ у всьому світі, будь-то національні, регіональні чи міжнародні.

Анатомічна номенклатура також періодично уніфікується на міжнародних конгресах анатомів: у Базелі (Швейцарія) в 1895 р., в Ієні (Німеччина) в 1935 р., у Парижі (Франція) в 1955 р., у Нью-Йорку (США) в 1960 р., у Вісбадені (Німеччина) в 1965 р., у Сан-Пауло (Бразилія, 1997 р., опублікована 1998 р. Штутгарт, Нью-Йорк).

Таким чином, можна стверджувати, що медична освіта немислима без знання основ розгалуженої і постійно створюваної термінології. Латинська мова, як і старогрецька, продовжують жити і розвиватись у назвах термінів, насамперед медичних.

Під час вивчення латинської мови не можна обійти культурознавчі аспекти. Мудрість античних народів, аналіз життєвого досвіду втілені у безмежній афористичній скарбниці – висловах відомих людей безіменних авторів; багато крилатих висловів живуть не тільки віки, але й тисячоліття. *Tempus et hora volant: tempori parce!* – Час і години летять: бережи час; *Medicus curat, natura sanat* – Лікар лікую, природа оздоровлює; *Non schole, sed vitae discimus* (Seneca) – Ми вчимося не для школи, а для життя; *Optimum medicamentum quies est* (Celsus) – Найкращі ліки-спокій; *Cura debet faciem* (Ovidius) – Турбота дасть красу; *Experto credite* (Vergilius) – Вірте досвідченому.

Доречний латинський вислів, загальномовний чи професійний, прикрасить виступ, твір, зробить його образним, більш переконливим, а сам автор виявить загальну або фахову освіченість. Доречно навести вислів видатного римського оратора і письменника Цицерона: «*Non tam praeclarum est scire Latine, quam turpe est nescire*», що означає «Не так почесно знати латину, як ганебно не знати її».

ТЕМА 1

Фонетика. Вимова голосних, приголосних, буквосполучень. Наголос. Довгота та короткість голосних. Особливості наголосу в словах грецького походження

У латинському алфавіті 25 літер

Написання літери	Назва літери	Вимова	Приклад
Aa	а	[а] ae вимовляється як [е], але aë вимовляється як [ае]	amarus [амарус] aegrotus [егротус] aër [аер]
Bb	бе	[б]	bonus [бонус]
Cc	це	[ц] – перед e, i, y, ae, oe ; [к] – перед a, o, u , приголосними та в кінці слова ch вимовляється [х]	ceratus [цератус] capsula [капсуля] Crataegus [кратегус] lac [ляк] chole [холе]
Dd	де	[д]	decoctum [декоктум]
Ee	е	[е]	emulsum [емульсум]
Ff	еф	[ф]	flos [фльос]
Gg	ге	[г]	gemma [гемма]
Hh	га	[г]	hormonum [гормонум]
Ii	і	[і] [й] – на початку слова перед голосним або між голосними	infusum [інфузум] iodidum [йодідум]
Jj	йота	[й]	major [майор]
Kk	ка	[к]	Kalium [калійум]
Ll	ель	[ль]	linimentum [лініментум]
Mm	ем	[м]	massa [масса]
Nn	ен	[н] ngu вимовляється: [нгв] перед голосними, [нгу] перед приголосними	narcosis [наркозіс] unguentum [унгвентум] angulus [ангулюс]
Oo	о	[о] oe вимовляється як [е], але oë вимовляється як [оє]	olla [олля] coeruleus [церулеус] Aloë [альоє]
Pp	пе	[п] ph вимовляється як [ф]	pasta [паста] pharmaceuta [фармацевта]
Qq	ку	завжди вживається з u ,	Quercus [кверкус]

		qu вимовляється як [кв]	
Rr	ер	[р] rh вимовляється як [р]	radix [радікс] Rheum [реум]
Ss	ес	[с] [з] між голосними або між голосною та m, n	semen [семен] Rosa [роза]
Tt	те	[т] th вимовляється [т], ti в ненаголошеному положенні перед голосними вимовляється як [ці] (якщо немає попередніх s, t, x)	tabuletta [табулетта] Thea [теа] solutio [солюціо] але combustio [комбустіо] mixtio [мікстіо]
Uu	у	[у]	usus [узус]
Vv	ве	[в]	vitaminum [вітамінум]
Xx	ікс	[кс]	extractum [екстрактум]
Yy	іпсилон	[і] в грецьких словах	Hydrogenium [гідрогеніум]
Zz	зета	[з] у грецьких словах [ц] у деяких словах іншомовного походження	Oryza [оріза] Zincum [цинкум]

Ще може використовуватись літера W у власних іменах: unguentum Wilkinsoni.

Класифікація звуків

Голосні звуки у латинській мові позначають літери: a, e, i, o, u, y.
Приголосні: b, c, d, f, g, h, j, k, l, m, n, p, q, r, s, t, v, x, z.

Дифтонги

Дифтонгом називається сполучення двох голосних літер в одному складі. Може вимовлятися як один звук (монофтонг) або як два звуки (дифтонг). В латинській мові виділяють чотири дифтонга, які вимовляються таким чином:

ae – як українське [e]: aether (етер)

oe – приблизно як українське [e] (звук між [e] та [o]): pharmasoreoa (фармакопеа)

eu – як українське [ев] з коротким [ў] (звук між [у] та [в]): pneumonia (пневмонія)

au – як українське [ав] з коротким [ў]: Augum (аврум).

Nota bene! (Зверніть увагу!) Якщо над e стоїть двокрапка (ˆ), то кожна літера читається окремо: Aloë (альо́е), aër (аер), Kalanchoë (калянхо́е).

У словах, які закінчуються на **-eus**, **-eum** таке сполучення літер не є дифтонгом, їх вимовляємо як два окремих звуки: aethereus (етере́ус).

Диграфи

Диграфом називається сполучення приголосних, що вимовляється як один звук. В латинській мові вживаються такі диграфи у словах грецького походження:

ch – [x] chloridum [хль'орідум]

ph – [ф] Phosphorus [ф'осфорус]

rh – [р] Rheum [реум]

th – [т] erythrocytus [ерітроцітус]

Наголос

В латинській мові склади можуть бути довгими та короткими. Склад довгий, якщо в ньому є довгий голосний, і короткий, якщо голосний у ньому короткий. Довгі голосні позначаються на письмі знаком довготи (¯), короткі – знаком короткості (ˇ).

Наголос у слові залежить від передостаннього складу (другого від кінця). Запам'ятайте:

1. Наголос ніколи не ставиться на останньому складі. Тому в двоскладових словах наголос завжди стоїть на першому складі:

vitrum [ві́трум] – склянка

Vinca [ві́нка] – барвінок

2. У багатоскладових словах наголос ставиться на другому складі з кінця, якщо він довгий, або на третьому з кінця, якщо передостанній короткий. Отже, дивимось спочатку на другий голосний від кінця слова.

Довготу та короткість голосних визначаємо за такими правилами:

1. Голосний буде довгим, якщо:

а) він є дифтонгом – довгий за своєю природою:

diaeta [ді́ета]

б) стоїть перед сполученням двох і більше приголосних або перед буквами **x** і **z**:

internus [інт́ернус]

Oryza [орі́за]

в) входить до складу довгих суфіксів іменників **-ūr-**, **-ān-**, **-īn-** і суфіксів прикметників **-āt-**, **-ōs-**, **-āl-**, **-ār-**, **-ūt-**:

tinctūra [тінкту́ра]

medicīna [медіці́на]

vernālis [верна́ліс]

2. Голосний буде коротким, якщо:

а) він стоїть перед іншим голосним:

solutiō [солуці́о]

б) стоїть перед літерою **h**:

extrāho [ékстраго]

в) стоїть перед диграфами **ch, ph, th, rh**:

Arāchis [áрахіс]

г) перед сполученням літер **b, c, d, g, p, t** з літерами **l, r** :

Ephēdra [éфедра]

г) входить до складу коротких суфіксів іменників **-īd-, -ōl-, -ūl-** або суфіксів прикметників **-īc-, -īd-, -bīl-**:

bromīdum [брómідум]

pilŭla [пільюля]

gastrīcus [га́стрікус]

Якщо після голосного стоїть один приголосний, і ми не можемо за правилами визначити довготу чи короткість голосного звука, то в таких випадках необхідно звертатися до словника:

Adōnis [адóніс].

Наведеним правилам не завжди підпорядковуються слова іншомовного походження. У латинізованих грецьких словах, які закінчуються на **-ia**, наголошується другий склад від кінця: therapía, pharmacia (хоча в деяких випадках наголошується третій склад від кінця: *biología, anatomia, arachnophobia*). Різниця у наголосі пояснюється тим, що у першого типу літера **-i-** походить від довгого грецького дифтонга, який зберіг свою довготу і в латинській мові. У термінів на **-ia** з наголосом на третьому складі літера **-i-** походить від грецької голосної **-i-**.

Слова, запозичені з інших мов, зберігають свій первісний наголос: kefír, Casáo.

Контрольні питання:

1. Скільки літер у латинському алфавіті?
2. Яка літера не вживається у словах грецького походження?
3. Які літери вживається у словах грецького походження?
4. Що таке дифтонг, диграф? Назвіть їх.
5. Як вимовляються приголосні, буквосполучення?
6. На який склад падає наголос у багатоскладових словах?
7. Назвіть суфікси, в яких голосний завжди довгий, короткий.

Вправи

1. *Прочитайте, зверніть увагу на вимову дифтонгів:*

Octoestrólum, Oestradiólum, Haematogénium, paediáter, idaéus, oedéma, adhaesívus, áër, aegrótus, coerúleus, aërosólum, Eucalíptus, Crataégus, áuctor, Foenículum, Áurum, praecipitátus, cáusa.

2. *Прочитайте, зверніть увагу на вимову диграфів:*

Chóle, Méntha, Phóosphorus, Théa, rhizóma, Rhéum, Orthosíphon, Chlórum, Chamomílla, Phytolysínium, therapía, pharmacopoéa, Chinínium, Rhodióla, cholagógus, Thermópsis.

3. *Прочитайте, зверніть увагу на вимову букви c:*

Scátula, redúctus, céra, cíto, sácculus, nicotínicus, coerúleum, cítricus, Cacáo, Codeínium, Cerásus, Cucúrbita, cytológia, céntum, cinéreus, Convallária, crémor, decóctum, fácies, láctas, hic, óculus, nunc, officína, pancreáticus, bácca, báccae, súccus, súccis, mucilágo.

4. *Прочитайте, зверніть увагу на вимову літери s:*

Palúster, oleósus, gargarísma, emúlsum, asépticus (a – префікс), compósitus, glycosídum, Gossípium, cápsula, narcósis, persóna, ésse, sérum, pásta, Rósa, sinapismáta, dysentería, Tussilágo fárfara, scátula, úsus, Sálvia, tússis.

5. *Прочитайте, зверніть увагу на вимову літер x, z:*

Rádix, Zíncum, Zéa máys, Taráxacum, toxínium, extérnus, símplex, rhizóma, Oxytocínium, Norsulfazólum, máximus, Glycyrrhíza, exémplar [z], éxitus [z], córtex, axúngia, bénzoas, Bórax, Xerofórmium.

6. *Прочитайте, зверніть увагу на вимову буквосполучень qu, ngu, ti:*

Língua, língula, unguéntum, Quércus, quántum sátis, áqua, quíntus, sánguis, singuláris, ángulus, solútio, Tília, Gentiána, míxtio, sanátio, lótio, praescríptio, combústio, sterilisátio.

7. *Прочитайте, поясніть правило постановки наголосу:*

Albus, bolus, bursa, Chlorum, Cuprum, decem, dosis, durus, Ferrum, forte, gutta, hora, Iodum, Linum, massa, mollis, nitras, olla, pasta, planta, recens, semen, serum, tartras, virus.

8. Прочитайте, поясніть правила постановки наголосу:

Signatura, officinalis, nitrosum, Schizandra, Strophanthus, pharmacopoeia, contraho, Ephedra, aspersio, capsula, compactus, gangraena, glandula, lacticus, luteus, medicus, elixir, Oryza, choledochus, inhalatio, arborescens, Aralia, anisatus, oleosus, tabuleta, Arachis.

9. Прочитайте, зверніться до словника для правильної постановки наголосу:

Oestrogenus, amyllum, Ricinus, amarus, organon, hydrocarbonas, Berberis, Hyoscyamus, acetas, alumen, Calomelas, lagena, sedativus.

10. Знайдіть інформацію у додатковій літературі про походження назв (етимологію) рослин з лексичного мінімуму.

Лексичний мінімум

aegrota, ae f – хвора

ampulla, ae f – ампула

aqua, ae f – вода

argilla, ae f – глина

axungia, ae f – жир, сало

capsula, ae f – капсула

farina, ae f – борошно

glandula, ae f – залоза

herba, ae f – трава

lagena, ae f – пляшка, крапельниця

lamella, ae f – плівка

medicina, ae f – медицина

membranula, ae f – плівка

olla, ae f – баночка

pharmaceuta, ae m, f – фармацевт

pharmacopoea, ae f – фармакопея

planta, ae f – рослина

tabuleta, ae f – таблетка

thea, ae f – чай

tuba, ae f – туба, трубочка

scatula, ae f – коробочка

Назви рослин:

Belladonna, ae f – красавка,
беладонна

Farfara, ae f – підбіл, мати-й-мачуха

Frangula, ae f – крушина

Gentiana, ae f – тирлич

Mentha, ae f – м'ята

Oliva, ae f – оливка, маслина

Oryza, ae f – рис

Rosa, ae f – шипшина, троянда

Tilia, ae f – липа

Valeriana, ae f – валеріана

ТЕМА 2

Іменник. Граматичні категорії. I відміна іменників. Грецькі іменники I-ої відміни

В латинській мові виокремлюють такі частини мови:

Substantivum – іменник	Adverbium – прислівник
Adiectivum – прикметник	Praepositio – прийменник
Pronomen – займенник	Coniunctio – сполучник
Numerale – числівник	Interiectio – вигук
Verbum – дієслово	Particula – частка

Іменник має граматичні категорії роду (genus), числа (numerus) та відмінка (casus).

Латинські іменники діляться на три роди:

Чоловічий – **masculinum (m)**

Жіночий – **femininum (f)**

Середній – **neutrum (n)**

Рід іменника визначається за закінченням називного відмінка однини або за значенням. Іменники, які мають закінчення **-a**, найчастіше жіночого роду (грецькі іменники на **-ma** – це іменники середнього роду). Іменники, які мають закінчення **-um** завжди середнього роду. Невідмінювані іменники також відносяться до середнього роду: *Cacao, dragee*. Необхідно пам'ятати, що іменники – назви дерев і кущів на **-us** відносяться до жіночого роду, хоча найчастіше іменники із закінченням **-us** належать до чоловічого роду.

Наприклад: *Amygdalus, i f* – мигдаль;

Pinus, i f – сосна

Іменники мають два числа: однина – singularis

множина – pluralis

Систему латинського відмінювання утворюють шість відмінків:

Nominativus (Nom.) – називний відмінок,

Genetivus (Gen.) – родовий відмінок,

Dativus (Dat.) – давальний відмінок,

Accusativus (Acc.) – знахідний відмінок,

Ablativus (Abl.) – аблятив,

Vocativus (Voc.) – клична форма.

Ablativus – відкладний відмінок, в якому злилися функції трьох відмінків, які колись існували самостійно: відкладного, місцевого та орудного. Латинський іменник у фармацевтичній термінології має п'ять відмінків, Vocativus не використовується. Належність іменника до відміни практично

визначається за закінченням *Genetivus singularis*, що подається у словнику для кожного іменника:

<i>Відміна (Declinatio)</i>	<i>Gen. sing.</i>	<i>Рід (Genus)</i>	<i>Приклад</i>
I (prima)	-ae	f (m)	vita, ae f
II (secunda)	-i	m, n (f)	sirupus, i m; unguentum, i n
III (tertia)	-is	m, f, n	cortex, icis m; radix, icis f; semen, inis n
IV (quarta)	-us	m, n (f)	fructus, us m; cornu, us n
V (quinta)	-ei	f (m)	species, ei f

Працюючи зі словником, обов'язково слід виписувати і запам'ятовувати іменники у двох формах – називного і родового відмінків однини. Наприклад: *capsula, ae f* – капсула.

NB! Іменники записуються в словник у словниковій формі, яка складається із форми називного відмінка, закінчення родового відмінка однини, вказівки на рід іменника.

Якщо від форми *Gen. sing.* відкинути закінчення, то ми отримаємо практичну основу, до якої при відмінюванні додаються відмінкові. Так, в іменника першої відміни *gutta* (*Gen. sing.* – *guttae*) практична основа *gutt-*, а в іменника третьої відміни *tempus* (*Gen. sing.* – *tempōris*) практична основа *tempor-*. Сутність системи латинського відмінювання полягає у приєднанні порівняно невеликої кількості відмінкових закінчень до різних основ. У деяких іменників II відміни, які мають закінчення *-er* і в багатьох іменників III відміни у словниковій формі разом із закінченням пишеться кінцева частина основи.

Наприклад: *magister, tri m* – учитель; основа: *magistr-*
radix, icis f – корінь; основа: *radic-*

Односкладові іменники у словниковій формі записуються повністю у називному та родовому відмінках: *os, oris n* – рот; *nux, nucis f* – горіх.

Перша відміна іменників (*Declinatio prima*)

До першої відміни належать іменники жіночого роду, що закінчуються у *Nominativus singularis* на **-a**, а в *Genetivus singularis* на **-ae**.

Наприклад: *herba, ae f* – трава.

Відмінкові закінчення іменників I відміни

<i>Casus</i>	<i>Singularis</i>	<i>Pluralis</i>
Nom.	-a	-ae
Gen.	-ae	-ārum
Dat.	-ae	-is
Acc.	-am	-as
Abl.	-ā	-is

Зразок відмінювання:

<i>Casus</i>	<i>Singularis</i>	<i>Pluralis</i>
Nom.	herb-a	herb-ae
Gen.	herb-ae	herb-ārum
Dat.	herb-ae	herb-is
Acc.	herb-am	herb-as
Abl.	herb-ā	herb-is

За зразком відмінювання іменників першої відміни відмінюються також прикметники жіночого роду на **-a** (*magna* – велика, *bona* – добра, *longa* – довга), а також присвійні займенники (*mea* – моя, *tua* – твоя, *sua* – своя, *vestra* – ваша).

До I відміни відносяться також деякі іменники жіночого роду грецького походження, які в називному відмінку однини мають закінчення **-e**, а в родовому **-es**. Їх потрібно запам'ятати в словниковій формі.

Наприклад: *Aloë, ës f* – алоє; *chole, es f* – жовч.

Контрольні питання:

1. Які граматичні категорії має іменник?
2. Як визначається рід іменника?
3. До якого роду відносяться невідмінювані іменники? Назви дерев і деяких кущів?
4. Як визначити відміну іменника?
5. Як визначається основа іменника?
6. Які іменники відносяться до першої відміни?

Вправи

1. Визначте рід іменників:

Olla, unguentum, Crataegus (кущ), lagena, globulus, decoctum, linimentum, Kalanchoë, aërosolum, mixtura, Amygdalus (дерево), dragee (невідмінюваний іменник), scatula, Cacao (невідмінюваний іменник), tinctura, suppositorium, sirupus, infusum, capsula, Betula, fructus, farina, bulbus, balsamum, herba, Arnica, Prunus (дерево), Rheum, emulsum, Viola, folium, argilla, spasmus.

2. Визначте відміну іменників:

Suppositorium, i n; radix, ĩcis f; tabuletta, ae f; Hippophaë, ës f; medicamentum, i n; bacillus, i m; cortex, ĩcis m; spiritus, us m; dosis, is f; Strychnos, i f; liquor, ōris

m; Althaea, ae f; fructus, us m; Aloë, ës f; dies, ëi f; Adonis, ïdis f; lac, lactis n; nux, nucis f; crystallus, i f; cornu, us n; Borax, ācis f; citras, ātis m; substantia, ae f; succus, i m; pars, partis f; oleum, i n; stigma, atis n; gutta, ae f; bulbus, i m; acetum, i n; scabies, ei f; Quercus, us f; pertussis, is f; stipes, itis m.

3. Визначте основу іменників:

Semen, ïnis n; sirupus, i m; facies, ëi f; solutio, ōnis f; unguentum, i n; flos, floris m; capsula, ae f; pulvis, ěris m; acidum, i n; rhizoma, atis n; tela, ae f; magister, tri, m; turio, onis m; planta, ae f; systema, atis n; pilula, ae f; oxydum, i n; organismus, i m; nebula, ae f; nux, nucis f; mucilago, inis f; lactas, atis m; cornu, us n; radix, ĩcis f; semen, inis n.

4. Провідмініуйте іменники в однині та множині:

Ampulla, ae f; gemma, ae f; tabuletta, ae f; planta, ae f; olla, ae f; forma, ae f.

5. Розподіліть на дві колонки іменники жіночого і середнього роду:

Systema – systematis; forma – formae; rhizoma – rhizomatis; squama – squamae; gemma – gemmae; derma – dermatis; mamma – mammae; oedema – oedematis; rima – rimae; trauma – traumatiss.

6. Знайдіть інформацію у додатковій літературі про походження назв (етимологію) рослин з лексичного мінімуму. Дізнайтеся, які препарати виготовляються з цих рослин.

Лексичний мінімум

bacca, ae f – ягода	oculoguttae, orum f/pl – краплі для очей, очні
gelatina, ae f – желатин	odontalgia, ae f – зубний біль
gemma, ae f – брунька	otoguttae, orum f/pl – вушні краплі
gutta, ae f – крапля	pilula, ae f – пілюля
massa, ae f – маса	substantia, ae f – речовина
materia, ae f – речовина	tinctura, ae f – настоянка
mixtura, ae f – мікстура, суміш	
nasoguttae, orum f/pl – краплі для носа	

Назви рослин:

Althaea, ae f – алтея, проскурняк	Ephedra, ae f – ефедра, хвойник
amygdala, ae f – мигдаль (плід)	Sanguisorba, ae f – родовик, стягниківров
Chamomilla, ae f – ромашка	Saponaria, ae f – мильнянка, мильний корінь
Convallaria, ae f – конвалія	Terebinthina, ae f – терпентин, живиця
Cucurbita, ae f – гарбуз	
Glycyrrhiza, ae f (Liquiritia, ae f) – солодка, локриця	

Грецькі іменники на -е

Aloë, ës f – алоє	Kalanchoë, ës f – каланхое
Hippochaë, ës f – обліпіха	chole, es f – жовч

носовий nasalis, e

-О-

обережно caute

обидва duo, duae, duo

обід cena, ae *f* (coena, ae *f*)

облатка, кахета oblata, ae *f*; cacheta, ae *f*

обличчя facies, eī *f*

один unus, a, um

однорідний homogēnus, a, um

однорічний annuus, a, um

означення definitio, ōnis *f*

око oculus, i *m*

оксацилін Oxacillinum, i *n*

оксибутират oxybutyras, ātis *m*

оксид oxĭdum, i *n*

оксипрогестрон Oxyprogesteronum, i *n*

октестрол Octoestrolum, i *n*

олівець bacillus, i *m*; stilus, i *m* (stylus, i *m*)

олійний oleosus, a, um

олія oleum, i *n*

опій Opium, i *n*

оральний (стосується рота) orālis, e

осаджений praecipitātus, a, um

осарсол Osarsolum, i *n*

осорбон Osorbōnum, i *n*

отрута venēnum, i *n*

офіцинальний officinālis, e

охолоджувати refrigero, āre 1

оцет acētum, i *n*

оцтовий acetĭcus, a, um

очищений depurātus, a, um; purificātus, a,

um; rectificātus, a, um (*очищений*

перегонкою); decorticātus, a, um

(*очищений від кори*)

очний ocularius, a, um; ophthalmĭcus, a, um

-П-

пагін cormus, i *m*; turio, ōnis *m*

палений ustus, a, um

паличка bacillus, i *m*; stilus, i *m* (stylus, i *m*)

паличка медична для введення в ніс

buginarium, i *n*

пангексавіт Panhexavitum, i *n*

пантотенат pantothēnas, ātis *m*

папаверін Papaverĭnum, i *n*

паперовий chartaceus, a, um

папір charta, ae *f*

пара-аміносалицилат para-aminosalicylas,

ātis *m*

параліч paralĭsis, is *f*

парафін paraffĭnum, i *n*

парафіновий paraffinātus, a, um

парацетамол Paracetamolum, i *n*

паста pasta, ae *f*

пепсин Pepsĭnum, i *n*

перекис, пероксид peroxĭdum, i *n*

перманганат permangānas, ātis *m*

пероксид, див. перекис

пероральний perorālis, e (per os)

песарій pessarium, i *n*

під sub (*прийм. з Acc., Abl.*)

під'язиковий sublinguālis, e

підшкірний subcutaneus, a, um

пілюля pilŭla, ae *f*

піпетка (ректальна) rectiōlum, i *n*

піридоксин Pyridoxĭnum, i *n*

піридостигмін Pyridostigmĭnum, i *n*

пісковий arenarius, a, um

піхва vagĭna, ae *f*

піхвовий vaginalis, e

пластир emplastrum, i *n*

платифілін Platyphyllinum, i *n*

плацента placenta, ae *f*

плід fructus, us *m*

пляшка, крапельниця lagēna, ae *f*

по див. порівну

пов'язка fascia, ae *f*

поділяти divido, ěre 3

подрібнений concĭsus, a, um

позначати signo, āre 1

покритий оболонкою obductus, a, um

полоскання gargarisma, ātis *n*

польовий arvensis, e

порівну ana (aa)

порошковий pulverātus, a, um

порошок pulvis, ěris *m*

порушення функції dysfunctio, ōnis *f*

посипати conspergo, ěre 3

посівний satĭvus, a, um

послаблюючий, проносний laxans, ntis;

purgans, ntis; laxatĭvus, a, um;

purgatiuus, a, um
походження genēsis, is *f*
преднізолон Prednisolōnum, i *n*
препарат praeparātum, i *n*;
 praeparatio, ōnis *f*
при ad (*прийм.* з *Acc.*)
приготований praeparātus, a, um
приймочка stigma, ātis *n*
примочка очна collyrium, i *n*
припарка, гарячий компрес cataplasma,
 ātis *n*
приписувати praescribo, ěre *3*
присипка aspersio, ōnis *f*; conspersio, ōnis *f*
про, за, від de (*прийм.* з *Abl.*)
промивання, клізма clyisma, ātis *n*;
 enema, ātis *n*
промивання для рота collutorium, i *n*
промивання носове collunorium, i *n*
проносний, див. послаблюючий
пропіонат propiōnas, ātis *m*
прополіс propōlis, is *f*
простий simplex, ĩcis
просто simpliciter
протамін Protamīnum, i *n*
проти contra (*прийм.* з *Acc.*)
протиблювотний antiemetīcus, a, um
протиангренозний antigangraenōsus, a,
 um
протиглисний anthelminthīcus, a, um
протигрибковий fungicidus, a, um
протицифтерійний antidiphthericus, a, um
протизапальний antiphlogistīcus, a, um
протиотрута antidōtum, i *n*
протичумний antipestōsus, a, um
протягом, через per (*прийм.* з *Acc.*)
проціджувати filtro, āre 1; (per)colo, āre 1
пряmostoячий elātus, a, um
пуп'янок, бутон alabastrum, i *n*
пурпуровий purpureus, a, um
пух, пушок lanugo, ĩnis *f*
п'янкий inebrians, ntis

-P-

рацемічний racemīcus, a, um
резорцин Resorcīnum, i *n*
ректальна піпетка rectiōlum, i *n*

ректальний rectalis, e
ректально per rectum
реопірин Rheopyrīnum, i *n*
ретельно, старанно exacte
ретинол Retinōlum, i *n*
рецепт, пропис praescriptio, ōnis *f*;
 receptum, i *n*
речовина, матерія materia, ae *f*; substantia,
 ae *f*
решта, інші ceteri, ae, a
рибонуклеаза Ribonucleāsum, i *n*
рибофлавін Riboflavīnum, i *n*
риб'ячий жир oleum jecōris Aselli
рицинова олія oleum Ricini
рівний aequālis, e
рідина liquor, ōris *m*
рідкий fluīdus, a, um; liquīdus, a, um;
 liquefactus, a, um
рідко raro
різаний concīsus, a, um
різний, неоднаковий diffērens, ntis
різний, різноманітний varius, a, um
різновид, різновидність varietas, ātis *f*
рожевий roseus, a, um
розведений dilūtus, a, um
роздвоєний bifurcātus, a, um
розділений, поділений divīsus, a, um
(роз)тертий (con)trītus, a, um
розтирання frictio, ōnis *f*
розчин solutio, ōnis *f*
розчинений solūtus, a, um
розчинний solubīlis, e
ронідаза Ronidāsum, i *n*
рослина planta, ae *f*; vegetabīle, is *n*
рослинний vegetabīlis, e
рости cresco, ěre *3*
рот os, oris *n*
ртуть, Меркурій Hydrargyrum, i *n*
рука manus, us *f*

-C-

саліцилат salicylas, ātis *m*
саліциловий salicylīcus, a, um
сало adeps, adīpis *m*; axungia, ae *f*
свинець, Плюмбум Plumbum, i *n*
свинячий porcīnus, a, um; suillus, a, um

свіжий recens, ntis
свічка лікарська, супозиторій
 suppositorium, i n
сеча urīna, ae f
сечовина urea, ae f
сечогінний diureticus, a, um
сила vis, vis f
сильний (за дією) fortis, e
сильно, дуже, вельми valde
сильнодіючий heroicus, a, um
синестрол Synoestrōlum, i n
синильний hydrocyanicus, a, um
синій, блакитний coeruleus, a, um
синтоміцин Synthomycīnum, i n
сировина (рослина) res rudes; materiae
 rudes
сироватка serum, i n
сироп sirūpus, i m
система systēma, ātis n
сік succus, i m
сіль sal, salis m, n
сірий, попелястий cinereus, a, um
сірка, Сульфур Sulfur, ūris n
сказ rabies, ēi f
скипидар oleum Terebinthīnae
склад compositio, ōnis f
складний compositus, a, um; complex, icis
склоподібний vitreus, a, um
склянка vitrum, i n
скополамін Scopolaminum, i n
скорочення abbreviatio, ōnis f
скрізь passim
слань thallus, i m
слиз mucilago, ĩnis f
смертельний letālis, e
снодійний hypnoticus, a, um;
 somnifer, a, um
собачий canīnus, a, um
солодкий dulcis, e
спирт spirītus, us m; alcohol, ōlis n
спиртовий spirituōsus, a, um
справжній verus, a, um
срібло, Аргентум Argentum, i n
стандартизований normātus, a, um;
 unificātus, a, um
старанно, точно exacte

стеарат steāras, ātis m
стерилізувати steriliso, āre l
стерильний sterilis, e
сто centum
стовпчик stilus, i m (stylus, i m)
стрептоцид Streptocīdum, i n
стрихнін Strychnīnum, i n
строфантин Strophanthīnum, i n
сублінгвально sub linguam
сублінгвальний sublinguālis, e
субстанція, речовина substantia, ae f
сульфадиметоксин Sulfadimethoxinum, i n
сульфапіридазин-натрій
 Sulfapyridazinum-natrium
сульфат sulfas, ātis m
сульфацил Sulfacylum, i n
сульфід sulfīdum, i n
сульфодекортем Sulfodecortēmum, i n
суміш mixtura, ae f
супозиторій suppositorium, i n
суспензія suspensio, ōnis f
сухий siccus, a, um

-Т-

таблетка tabuletta, ae f; compressus, i m
такий talis, e
тальк talcum, i n
тангутський tanguticus, a, um
тартрат tartras, ātis m
твердий durus, a, um; solidus, a, um
телурит telluris, ĩtis m
темісал Themisālum, i n
темний fuscus, a, um; obscurus, a, um
теобромін Theobromīnum, i n
теофілін Theophyllīnum, i n
теплий tepidus, a, um
терпентин terebinthīna, ae f
тертий tritus, a, um
тетраборат tetrabōras, ātis m
тиреоїдин Thyreoidīnum, i n
тіамін Thiamīnum, i n
тіло corpus, ōris n
тіофосфамід Thiophosphamīdum, i n
тканина tela, ae f
токоферол Tocopherōlum, i n
трава herba, ae f

травневий majālis, e
третій tertius, a, um
три tres, tria
триколірний tricolor, ōris
трилистий trifoliātus, a, um
трихлороцтовий trichloracetīcus, a, um
тріскá Asellus, i m
туба, тубик tuba, ae f

-У-

у, в (*прийм. з Acc., Abl.*) in
уважно attente
ундевіт Undevitum, i n
утворювати, формувати formo, āre 1
утворюватися fio, fiēri 3

-Ф-

фалімінт Falimintum, i n
фармакопея pharmasopoea, ae f
фармацевт pharmaceuta, ae f, m
фенацетин Phenacetinum, i n
фенібут Phenibutum, i n
фенілсаліцилат Phenylīi salicylas
фенобарбітал Phenobarbitālum, i n
фенол Phenolum, i n
фермент fermentum, i n
ферокал Ferrocālum, i n
фероцерон Ferroceronum, i n
фестал Festalum, i n
фільтрувати filtro, āre 1
фітин Phytinum, i n
флакон phiāla, ae f
флоренал Florenālum, i n
флуіміцетин Fluimucetinum, i n
фолієвий folīcus, a, um
форма forma, ae f
формоутворюючий constituens, ntis
формувати forma, āre 1
фосфат phosphas, ātis m
фурацилін Furacilinum, i n

-Х-

хворий aegrōtus, a, um; aeger, gra, grum
хвоя acus, us f
хінін Chininum, i n
хлоралгідрат Chlorāli hydras

хлорид chlorīdum, i n
хлороводневий hydrochlorīcus, a, um
хлорофіліпт Chlorophylliptum, i n
хлороформ Chloroformium, i n
хлортріанізен Chlortrianisenum, i n
холодний frigīdus, a, um
хороший bonus, a, um

-Ц-

цибулина bulbus, i m
цинк Zincum, i n
цинк-інсулін Zinc-insulinum, i n
цитохром Citochrōmum, i n
цитрал Citrālum, i n
цитрат citras, ātis m
ціанід cyanīdum, i n
цукор sacchārum, i n
цукровий saccharīnus, a, um

-Ч-

чай thea, ae f
час tempus, ōris n
частина pars, partis f
частково partim
часто saepe
червоний ruber, bra, brum
через per (*прийм. з Acc.*)
чи, або seu, vel, aut
чим quam
число numerus, i m
чистий purus, a, um
чоловік vir, viri m
чоловічий masculīnus, a, um
чорний niger, gra, grum
чорноплодий melanocarpus, a, um
чотири quattuor
чотирипелюстковий quadripetālus, a, um
чутливість aesthēsis, is f

-Ш-

швидко cito
шерстистий lanātus, a, um
шипучий effervescens, ntis; spargens, ntis
широколистий platyphylloides, is
шишка strobīlus, i m
шкіра cutis, is f; derma, ātis n

шлунковий gastricus, a, um;

stomachus, a, um

штучний artificiosus, a, um; factitius, a, um

-Щ-

щоб ut

щока bucca, ae f

-Ю-

юнак juvenis, is m

юний juvenis, e

-Я-

я ego

яблуко malum, i n; pomum, i n

ягода bacca, ae f

язик, мова lingua, ae f

як ut

який qui, quae, quod

якщо si

японський japonicus, a, um

Список використаних та рекомендованих джерел

1. Гулько Р. Багатомовний словник лікарських рослин семи європейськими мовами. Латинсько-українсько-російсько-англійсько-німецько-французько-польський. – Львів: Ліга-Прес, 2007. – XXIV + 611 с.
2. Латинська мова та основи фармацевтичної термінології : навч. посіб. Для самост. роботи студ. I курсу фармац. ф-тів (7.12020104 – Технології парфумерно-косметичних засобів) / [уклад. Т. В. Тітієвська, А. К. Куліченко]. – Запоріжжя : ЗДМУ, 2015. – 102 с.
3. Правила виписування рецептів. Витяг із наказу МОЗ України № 360 від 19.07.2005. – с. 22 – 32.
4. Світлична Є. І. Латинська мова: підручник / Є. І. Світлична, І. О. Толок. – Київ : Центр учбової літ., 2018. – 437 с.
5. Смольська Л.Ю. Латинська мова та основи фармацевтичної термінології: підручник / Л.Ю.Смольська, В.Г. Синиця, Дз.Ю. Коваль - Гнатів та ін., за заг. ред. Л.Ю. Смольської . – К.: ВСВ “Медицина”, 2016. – 352 с.
6. Фармакологія: підручник / І. С. Чекман, Н. О. Горчакова, В. Ф. Мамчур [та ін.] ; за ред. І. С. Чекмана. – Вид. 3-тє, виправлене та доопрацьоване. – Вінниця: Нова Книга, 2016. – 783 с.ї
7. Фармацевтична енциклопедія [Електр. ресурс] : <https://www.pharmencyclopedia.com.ua/>
8. Bugaj M., Bugaj W., Kierczak A. Lingua Latina pharmaceutica. – Warszawa: Wydawnictwo Lekarskie PZWL, 2005. – 512 s.

Для нотаток